

งบแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนอาจจะทำได้ 2 แบบ คือ ใช้ยอดเงินหมุนเวียนเบื้องต้น (gross flows) หรือ ใช้ยอดเงินหมุนเวียนสุทธิ (net flows) การจะลงรายการแบบไหนก็ขึ้นอยู่กับความต้องการว่าต้องการตัวเลขชนิดใด ถ้าอยากทราบเงินสดหมุนเวียนทั้งหมดในระยะเวลานั้น ๆ ยอดเงินรวมเบื้องต้นก็เป็นสิ่งที่ต้องการ

1. แบบใช้ยอดเงินหมุนเวียนเบื้องต้น

แหล่งที่มาของเงินทุน ได้มาจาก

- ก. รายได้จากการผลิตผลและรายได้ที่รัฐบาลจ่ายชดเชย
- ข. การขายทรัพย์สิน
- ค. รายได้นอกฟาร์ม
- ง. การกู้ยืมใหม่
- จ. ทุนจากภายนอกซึ่งนำมาใช้ในกิจการฟาร์ม

การใช้เงินทุน ได้แก่

- น. จ่ายเป็นค่าดำเนินงานฟาร์ม
- บ. จ่ายซื้อทรัพย์สิน
- ค. ชำระหนี้ที่เกิดจากฟาร์ม
- ง. ถอนเงินสดออกมาเพื่อจ่ายบริโภคนเสียภาษี บันผลให้ผู้เป็นหุ้นส่วนฟาร์ม และจ่ายเพื่อการอื่น ๆ
- จ. ถอนทุนของตนเองออกจากฟาร์มเพื่อมอบให้ผู้หนึ่งผู้ใดหรือเพื่อซื้อหุ้นนอกฟาร์ม

จากตารางที่ 6.4 เป็นงบเงินสดหมุนเวียนโดยใช้ยอดเบื้องต้นของฟาร์ม ก. ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2531—31 ธันวาคม 2531 ซึ่งมีเงินสดไหลหมุนเวียนอยู่ในธุรกิจฟาร์มตลอดปี 2531 ทั้งสิ้น 60,900 บาท เกษตรกรใช้จ่ายเงินสดเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งซื้อเครื่องจักรกลเพื่อใช้ในธุรกิจฟาร์ม นอกจากนี้ยังมีการชำระหนี้ 12,500 บาท และใช้จ่ายในครอบครัวอีก 8,150 บาท แต่รายได้จากการขายผลิตผลยังน้อยกว่าไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพื่อที่จะพอดีกับรายจ่ายจึงต้องกู้ยืม 8,500 บาท มาเพิ่มรายได้จากการขายผลิตผลและรายได้นอกฟาร์ม ทุนเงินสดจะลดลง 500 บาท

2. แบบใช้ยอดเงินหมุนเวียนสุทธิ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงรายละเอียดที่ต้องการในการใช้ยอดรวม ยอดเงินที่ลงมีพื้นฐานมาจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของกิจการเพื่อให้ทราบรายได้และงบบุคลงกัน การใช้ยอดเงินแบบนี้บางครั้งจึงเรียกว่า reconciliation Analysis

ตารางที่ 6.4
งบแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ของฟาร์ม ก.
1 มกราคม 2531—31 ธันวาคม 2531
(ใช้ยอดเงินหมุนเวียนเบื้องต้น)

แหล่งที่มาของเงินทุน	(บาท)	การใช้เงินทุน	(บาท)
รับจากการขายผลิตผลตลอดปี	50,600	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตลอดปี	34,750
รายได้นอกฟาร์ม	1,300	ซื้อเครื่องจักรกล	5,500
กู้ยืมระหว่างปี	8,500	ชำระหนี้	12,500
เงินสดลดลง	500	ใช้จ่ายในครอบครัวและภาษีเงินได้	8,150
	<u>60,900</u>		<u>60,900</u>

แหล่งของเงินทุน ได้จาก

ก. รายได้จากการดำเนินงาน

กำไร

ค่าเสื่อม

ข. ทรัพย์สินที่ลดลงสุทธิ

ค. หนี้สินที่เพิ่มขึ้นสุทธิ

ง. ทุนของตนเองซึ่งได้จากภายนอกเพื่อนำมาลงในธุรกิจฟาร์ม

ค่าเสื่อมราคาเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ต้องจ่ายออกเป็นเงินสดแต่มีความหมายในทางบัญชี การคิดค่าเสื่อมราคาก็เพื่อที่จะคำนวณกำไรสุทธิโดยตั้งค่าเสื่อมเป็นเงินสดต่างหากจากการขายผลิตผลของฟาร์ม เนื่องจากค่าเสื่อมนี้ไม่ต้องจ่ายเป็นเงินสดออกไป เกษตรกรสามารถจะนำมาเป็นทุนรวมกับกำไรที่เกิดจากการขายผลิตผลได้

- การใช้เงินทุน จะเป็น
- ก. ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นสุทธิ
 - ข. หนี้สินที่ลดลงสุทธิ
 - ค. ใช้จ่ายในครอบครัว จ่ายเงินปันผล
 - ง. ถอนทุนส่วนตัวออกจากฟาร์มเพื่อไปทำธุรกิจอย่างอื่น

ตารางที่ 6.5

งบแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน ของฟาร์ม ก.

1 มกราคม 2531–31 ธันวาคม 2531

(ใช้ยอดเงินหมุนเวียนสุทธิ)

แหล่งที่มาของเงินทุน		การใช้เงินทุน	
	(บาท)		(บาท)
จากการดำเนินงานฟาร์ม	22,600	ทรัพย์สินคงเหลือเพิ่มขึ้น	3,800
กำไร 16,800		ซื้อเครื่องจักรกล	5,500
ค่าเสื่อม 5,800*		ปลูกสัตว์พันธุ์เพิ่มขึ้น	2,950
รายได้นอกฟาร์ม	1,300	หนี้ระยะยาวลดลง	6,500
หนี้สินเพิ่มขึ้น	8,500	ใช้จ่ายในครอบครัว	8,150
เงินสดลดลง	500		
รวม	<u>26,900</u>	รวม	<u>26,900</u>

* ค่าเสื่อมเครื่องจักรกล 4,000 บาท อาคารโรงเรือน 1,000 บาท และวัวพันธุ์ 800 บาท

ข้อมูลหรือตัวเลขในงบแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของฟาร์ม ก. ในตารางที่ 6.5 โดยใช้ยอดเงินหมุนเวียนสุทธิ ส่วนใหญ่มาจากงบรายได้ (ตารางที่ 6.1) และงบดุล (ตารางที่ 6.3) แต่งบดุลของปี 2531 ให้ข้อมูลไม่เพียงพอ กสิกรจะตั้งงบดุลของปี 2530 ด้วยเพื่อที่จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสุทธิในทรัพย์สินและหนี้สินระหว่างปี

จากตารางที่ 6.5 ยอดดุล (balance) หรือยอดเงินหมุนเวียนสุทธิจากการลงทุนต่างๆ ในกิจการฟาร์มระหว่างปีเป็นเงิน 18,750 บาท ซึ่งแยกเป็นลงทุนซื้อของใช้ใหม่ 3,800 บาท

เครื่องจักรกลใหม่ 5,500 บาท ปุ๋ยสัตว์พันธุ์ 2,950 บาท และชำระหนี้ระยะยาว 6,500 บาท นอกจากนี้ ยังใช้จ่ายในครอบครัวอีก 8,150 บาท ส่วนรายได้จากการดำเนินงานฟาร์ม 22,600 บาท ซึ่งมาจากกำไรจากการดำเนินงาน 16,800 บาท และค่าเสื่อม 5,800 บาท เกษตรกรยังมีรายได้นอกฟาร์มอีก 1,300 บาท ก็ยังมีระยะสั้นเพิ่มขึ้น 2,500 บาท รายได้ทั้งหมดยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายซึ่งมีถึง 26,900 บาท เกษตรกรจึงต้องนำเงินสดที่เก็บสำรองไว้มากเพิ่มอีก 500 บาท ทำให้เงินสดสำรองลดลง 500 บาท

การทำงานเงินสดรายเดือนหรือรายฤดูกาลของพืชจะให้ประโยชน์แก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเงินสดหมุนเวียนรายปีและเลยไม่สนใจการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากฤดูกาล ฟาร์มอาจจะแสดงให้เห็นว่าทั้งปีฟาร์มมีเงินสดมาก แต่ในระหว่างปีมีการเคลื่อนไหวเนื่องจากฤดูกาล ทำให้มีการใช้เงินมากเกินไป จึงจำเป็นต้องใช้เงินกู้ยืมระยะสั้นและใช้เงินสดสำรองมาเพื่อชดเชยให้พอดีกัน (Smooth out the fluctuations) ดังนั้นเงินสดหมุนเวียนรายเดือนหรือรายฤดูกาลจะเดือนให้เกษตรกรเตรียมพร้อมเงินสดสำรอง (cash reserve) และเครดิตที่ยังไม่ได้ใช้ (unused credit) เพื่อใช้เงินสดในระยยะที่มีมาก (cash surplus) ชดเชยในระยยะเวลาที่ขาดเงินสด (cash deficit) การทำงานเงินสดหมุนเวียนเป็นรายเดือนนี้จะทำเป็นประมาณการล่วงหน้าสำหรับปีต่อไปก็จะยังให้ประโยชน์

การวางแผนการเงินล่วงหน้า

ข้อมูลทางการเงินข้างต้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเงินในอดีต สิ่งแรกที่เราต้องการจะเกี่ยวข้องในเรื่องการจัดการการเงินก็คือ เงินสดหมุนเวียนในอนาคตของกิจการฟาร์ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับเงินสดหมุนเวียนในอนาคตเกษตรกรควรระมัดระวังในเรื่องเหล่านี้ คือ (ก) ระยะเวลาและขนาดของเงินสดหมุนเวียนที่คาดว่าจะมีในอนาคต (ข) แหล่งที่มาของเงินทุนและการใช้ทุน (ค) ผลกระทบของการหมุนเวียนที่มีต่อกำไรและความก้าวหน้าในทางการเงินของกิจการฟาร์ม ดังนั้นเกษตรกรจะทำการเงินล่วงหน้าได้โดยการเตรียมและทำความเข้าใจกับประมาณการเงินสดหมุนเวียนซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการการเงินรวมทั้งประมาณการงบดุลและงบรายได้ซึ่งจะสนับสนุนให้การจัดการเงินดียิ่งขึ้น

1. ประมาณการเงินสดหมุนเวียน (Cash Flow Projection)

ประโยชน์อีกอย่างหนึ่งของงบเงินสดหมุนเวียนตารางที่ 6.4 และ 6.5 จะช่วยในการจัดทำประมาณการ (Projecting or budgeting) เงินสดหมุนเวียนของปีต่อไป การทำงานประมาณ

เงินสดหมุนเวียนจะช่วยให้เห็นถึงความต้องการเงินสดของฟาร์มในอนาคตและให้ผู้จัดการการเงินวางแผนที่จะหาเงินมาให้ได้ตามความต้องการ และเพื่อให้ผู้จัดการและเกษตรกรได้ทำการควบคุมเงินสดและสภาพคล่องของฟาร์มอย่างใกล้ชิด โดยปกติการกะประมาณจำนวนเงินสดและเวลาที่คาดว่าจะเงินสดจะหมุนเวียนเข้า (cash inflow) และออก (cash outflow) จากธุรกิจฟาร์มระหว่างปีจะสรุปในรูปของรายได้และรายจ่ายเป็นเดือนๆ ดังนั้นจะเห็นว่าการทำงานประมาณเงินสดหมุนเวียนเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลามาก รายละเอียดก็ควรให้สอดคล้องกับความต้องการด้วย นอกจากนี้เกษตรกรอาจจะแยกทำเป็นงบประมาณย่อยๆ ซึ่งเรียกว่า การทำงานประมาณบางส่วน (partial budgeting) เช่น งบประมาณการค่าใช้จ่ายในครอบครัว (family living budget) งบประมาณการเงินกู้ (budgeted loan) และประมาณการเพื่อการลงทุน (Capital budgeting for investment) ด้วยก็จะยังทำให้การทำงานประมาณเงินสดหมุนเวียนปีต่อไปถูกต้องใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น

โดยทั่วไป การทำประมาณการเงินสดหมุนเวียนเหมาะสำหรับ

- ก. ผู้ที่เริ่มอาชีพเกษตรกร
- ข. เกษตรกรผู้ที่กำลังขยายกิจการ
- ค. เกษตรกรที่มีหนี้สินมาก
- ง. เกษตรกรที่ดำเนินกิจการที่มีการเสี่ยง หรือกิจการที่มีการผันแปรในฤดูกาลทำให้ระยะเวลาของรายรับและรายจ่ายห่างกันมาก

ผู้จัดการการเงินหรือเกษตรกรจะเริ่มทำงานประมาณเงินสดหมุนเวียนเมื่อเขามีแผนที่จะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้แล้วและโดยการคุมเงินสดหมุนเวียนปัจจุบันเป็นสิ่งช่วย ตัวอย่างเช่น เมื่อเขามีโครงการจะปลูกพืช เขาจะต้องคิดว่า จะปลูกพืชอะไร ปลูกอย่างไร จะใช้เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาเคมี แรงงาน ในการปลูกและเก็บเกี่ยวอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะถูกคำนวณออกมาเป็นตัวเงินหรือต้นทุนว่าจะเกิดขึ้นหรือใช้ในเทือนใด ในด้านผลผลิตเกษตรกรก็สามารถที่จะประมาณได้ว่า ผลผลิตที่คาดว่าจะได้เท่าไร จะขายได้ในเทือนใดเป็นจำนวนเงินเท่าไร ทำนองเดียวกัน ถ้าเกษตรกรมีโครงการเลี้ยงสัตว์เขาต้องกะชนิดของสัตว์ จำนวน เวลาในการซื้อสัตว์มาเลี้ยงและเวลาที่ขายออกไปเมื่อสัตว์โตพอที่จะขายได้ ด้วยจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงเขาก็สามารถคำนวณอาหารสัตว์ที่ต้องการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่อนข้างถูกต้องได้ สำหรับโครงการเครื่องมือเครื่องจักร เขามีเครื่องมือเครื่องจักรอะไรบ้าง จะซื้ออะไรมาใหม่ และจะขายเครื่องเก่าอะไรไปหรือเมื่อไรควรซ่อมแซม เกษตรกรก็จะกะได้เช่นกัน นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการ

ดำเนินงานและค่าใส่หุ้ยอื่น ๆ ก็จะมีประมาณได้อย่างใกล้เคียงโดยดูจากบัญชีค่าใช้จ่ายปีก่อน ๆ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นข้างหน้า ด้านการชำระหนี้เงินกู้เกษตรกรก็จะทราบได้ว่าจะต้องชำระเท่าไรในงวดต่อไป ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเป็นข้อมูลทางการเงินที่จำเป็นสำหรับใช้ในการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับเงินสด

เมื่อกะประมาณทั้งรายรับ รายจ่าย และเวลาที่จะรับจ่ายซึ่งจัดทำเป็นประเภทพืช สัตว์ เครื่องมือเครื่องใช้ ฯลฯ แล้ว เกษตรกรก็พร้อมที่จะสรุปย่อ (summarize) ข้อมูลเหล่านี้ลงในตาราง เรียกว่า ตารางประมาณการเงินสดหมุนเวียนประจำปี (Annual Cash Flow Projection) ตารางที่ 6.6 ซึ่งจะแบ่งเป็นรายเดือน ตอนแรกของตารางจะเป็นรายการขายผลิตผลและรายได้อื่นจากฟาร์ม (Operating Sales) รวมการขาย (subtotal) ไว้ก่อนครึ่งหนึ่ง ต่อไปขายทรัพย์สิน (Capital Sales) รายได้นอกฟาร์ม (None farm Income) แล้วรวมยอด (total) รายได้ทั้งหมด หรือเรียกว่าเงินสดไหลเข้า (cash inflow) ด้านรายจ่ายก็สรุปออกมาเป็นเดือนเช่นเดียวกันมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพืช สัตว์ ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ เรียกว่า Operating Sale ค่าใช้จ่ายในการซื้อทรัพย์สินใหม่ (Capital Expenditures) เช่น ปลูกสัตว์พันธุ์ รถไถ รถแทรกเตอร์ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expenditures) เช่น ค่าใช้จ่ายในครอบครัว (เป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญ ซึ่งควรจะทำงานประมาณย่อยก่อน) การลงทุนนอกฟาร์ม การชำระหนี้เงินกู้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เป็นต้น รวมยอดรายจ่ายทั้งหมด (total) รายจ่ายนี้จะเป็นเงินสดไหลออก (cash outflow)

นอกจากรายการเงินสดไหลเข้าและเงินสดไหลออกจากประมาณการรายได้รายจ่ายแล้วยังมีดุลเงินสด (cash balance) ต้นเดือน (บรรทัดที่ 40 ตารางที่ 6.6) เกษตรกรก็สามารถจะสรุปผลของเงินสดหมุนเวียนได้ โดยเอาดุลเงินสดบวกเข้ากับเงินสดไหลเข้าหักด้วยเงินสดไหลออกก็จะทราบว่าเกษตรกรมีเงินเหลือหรือขาดจากกิจการฟาร์มหมุนเวียนอยู่เท่าไร (บรรทัดที่ 43) ถ้าผลลัพธ์เป็นบวกแสดงว่ากิจการฟาร์มไม่ต้องกู้ยืมเงินมาเพิ่ม ถ้าหากผลออกมาติดลบแสดงว่าจำเป็นต้องกู้ยืมเงินมาดำเนินงาน ซึ่งมันก็จะเป็นการกู้ระยะสั้น ชำระเมื่อสิ้นฤดูกาล ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลการเงินของฟาร์มและเพื่อให้ฟาร์มดำเนินไปด้วยดี ดังนั้น การทำประมาณการเงินกู้ (budgeted loan) ซึ่งเป็นงบประมาณย่อย ก็อาจจะช่วยในการวางแผนกู้ (บรรทัดที่ 44) และใช้เงินกู้ระยะสั้นเป็นอย่างดี

ตารางที่ 6.6
ประมาณการเงินสดหมุนเวียนของฟาร์ม ก. ปี 2532

	Total	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	May	June	July	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
Operating Sales													
1 Livestock	27,600					27,600							
2 Livestock products													
3 Crops	11,150		1,400				9,250				500		
4 Other farm income	15,900		1,400				100			15,600	100		
5 Total operating sales	54,550					27,600	9,350			15,600	600		
Capital Sales													
6 Livestock	2,000				2,000								
7 Machinery & equipment													
8 Total capital sales	2,000				2,000								
Nonfarm Income													
9 Nonfarm wages													
10 Other													
11 Total nonfarm income													
12 Total income (5+8+11)	56,550		1,400		2,000	27,600	9,350			15,600	600		
Operating Expenses													
13 Feeder livestk. pur.													
14 Feed purchase	6,000	2,000	1,000								500	1,000	1,500
15 Livestk. exp. (vet. etc.)	200			100			100						
16 Seed & plants pur.	700				700								
17 Fert. & other crop sup.	4,350			1,700			750		600	1,300			
18 Gas., fuel, oil	2,800			400	400	400	400	400	400	400			
19 Repairs	2,450			600	600				500	250	250	250	
20 Hired labor	3,050			250				700	700	700	700		
21 Property taxes	4,800				2,400							2,400	
22 Insur. (fire, liab., etc.)	750		750										
23 Auto & trk. (farm share)													
24 Utilities (farm share)													
25 Rent	5,000						5,000						
26 Other farm expenses*	300	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
27													
28													
29													
30 Total operating exp.	30,400	2,025	1,775	3,075	4,125	425	6,275	1,125	2,225	2,675	1,475	3,675	1,525
31 Livestock	800												800
32 Machinery	20,000						20,000						
33 Buildings, fence, etc.													
34 Total capital expenditure	20,800						20,000						800
Other Expenditures													
35 Family living, invst., nonfarm	8,019	575	592	560	1,585	675	650	555	515	525	528	624	635
36 Payt. prev. commitments-brin.	15,000	4,000				4,500		4,000	2,500				
37 Payt. prev. commitments-int.	4,000					200		3,400	400				
38 Total other expenditures	27,019	4,575	592	560	1,585	5,375	650	7,955	3,415	525	528	624	635
39 Cash outflow (30+34+38)	78,219	6,600	2,367	3,635	5,710	5,800	26,925	9,080		3,200	2,003	4,299	2,960
Flow of Funds Summary													
40 Cash balance-beginning	500	500	900	933	1,298	1,088	7,103	1,028		808	819	916	
41 Source of dollars (line 12)	56,550		14,000		2,000	27,600	9,350			15,600	600		
42 Use of dollars (line 39)	78,219	6,600	2,367	3,635	5,710	5,800	26,925	9,080		3,200	2,003	4,299	2,960
43 Cash difference (40+41+42)		-6,100	-67	-2,702	-2,412	22,888	-10,472	-8,052		13,208	-584	-3,383	-1,843
44 Money borrowed this year		7,000	1,000	4,000	3,500		11,500	9,000			1,500	4,500	3,000
45 Payt. on cur. loan-prin.	27,500					15,500				12,000			
46 Payt. on cur. loan-int.	674					285				389			
47 Cash balance ending	1,157	900	933	1,298	1,088	7,103	1,028	948		819	916	1,117	1,157
48 Outstanding on Real estate		68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	64,000		64,000	64,000	64,000	64,000
previous debt: nonreal estate		9,500	9,500	9,500	9,500	5,000	5,000	5,000		2,500	2,500	2,500	2,500
Other													
49 Outstanding on this yr.'s debt		8,000	8,000	12,000	15,500		11,500	20,500		14,000	15,000	20,000	25,000

เมื่อเกษตรกรมีตารางประมาณการเงินสดหมุนเวียนจะทำให้เขาทราบว่า เดือนไหนเขาต้องการกู้ยืมเท่าไร และเมื่อใดจะมีเงินสดชำระหนี้ เมื่อแผนการเงินได้ถูกวางไว้บนหลักแห่งความต้องการทางการเงิน (financial needs) ดังตารางที่ 6.6 ทั้งผู้ให้กู้และผู้กู้ก็จะทราบจำนวนเงินที่ต้องการแน่นอน เวลาที่จะชำระ และจำนวนเงินคงค้างแต่ละเดือน การกะประมาณเงินสดในเวลาที่มีมาก (surplus) และเวลาที่ขาด (deficit) จะช่วยจัดการกระทำที่ไม่สมควรอันเป็นสาเหตุของการไม่มีกำไร หรือทำให้กำไรลดน้อยลง เช่น การขายพืชหรือปศุสัตว์ก่อนถึงกำหนดเพื่อจะให้ได้เงินมาชำระหนี้ตามสัญญา เป็นต้น การจัดการเงินสดในเวลาที่มีมากจะช่วยลดไม่ได้มีเงินสดเกิดขึ้น กล่าวคือ ไม่มีการนำเงินสดสำรองออกมาใช้เพื่อให้พอดีกับการใช้จ่าย หรือถ้าเอาออกมาใช้ก็น้อยที่สุด เกษตรกรที่สามารถประมาณการเงินสดหมุนเวียนได้ค่อนข้างถูกต้องแน่นอนจะสามารถดำเนินธุรกิจฟาร์มด้วยเงินสดสำรองจำนวนน้อยกว่าและมีความคล่องตัวปลอดภัยมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจประมาณความต้องการเงินสดของตน

รายละเอียดจากตารางที่ 6.6 นี้จะถูกย่อลงในตารางที่ 6.7 ประมาณการแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน (Projected Sources and Uses of Funds Statement) ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงแหล่งเงินทุนใหม่ๆ ที่เข้ามาในธุรกิจฟาร์มระหว่างปีและจำนวนเงินทุนที่จะถูกใช้ไปในแต่ละกิจการ และยังชี้ถึงแผนที่จะใช้ทุนต่อไปด้วย บางครั้งงบประมาณนี้อาจจะให้ข้อมูลไม่เพียงพอถ้าหากเราต้องการตัดสินใจถึงขนาดของการใช้เงินสด (cash uses) ให้พอเหมาะพอดีการทำงานประมาณหลาย ๆ ปีล่วงหน้าและการทำประมาณการเพื่อการลงทุนซึ่งเงินสดไหลเข้าและออกทั้งหมดของแต่ละกิจการลงทุนจะถูกประเมินเปรียบเทียบให้เขาเลือกเอาการลงทุนที่ดีที่สุด จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การทำงานประมาณการเงินสดหมุนเวียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การทำประมาณการเพื่อการลงทุนเป็นการทำงบประมาณย่อยหรืองบประมาณบางส่วนเพื่อนำมาประกอบกับการทำงบประมาณการเงินสดหมุนเวียน ซึ่งเราจะได้กล่าวการทำงานประมาณเพื่อการลงทุนในบทที่ 8

ประมาณการเงินกู้ (budgeted loan)

การกู้เงิน (บรรทัดที่ 38 ตารางที่ 6.6) ได้มาจากประมาณการเงินกู้ซึ่งเกษตรกรอาจจะแยกทำเป็นรายละเอียดย่อยต่างหากก็ได้เพื่อให้รู้แน่ชัดว่า เดือนใดเขาต้องการกู้ยืมเงินไปทำอะไรเท่าไร ไม่จำเป็นกู้ครั้งเดียวในปีนั้น แต่จะกู้ตามจำนวนและเวลาที่ต้องการใช้ แล้วจึงรวมแต่ละเดือนมาใส่ในตารางที่ 6.6 ข้อดีของการทำประมาณการเงินกู้คือ

1. ผู้ให้กู้และผู้กู้มีโอกาสที่จะตรวจและวิเคราะห์ธุรกิจทั้งหมดของฟาร์มร่วมกัน ผู้ให้กู้จะศึกษาถึงธุรกิจและศึกษาลักษณะอุปนิสัยของเกษตรกรเพื่อตัดสินใจที่จะให้กู้ เกษตรกรผู้กู้ก็มีโอกาสที่จะปรึกษาเกี่ยวกับธุรกิจและการเงินกับผู้ให้กู้ และทั้งสองอาจจะตัดสินใจร่วมกันถึงจำนวนเงินที่เหมาะสมที่จะใช้ในธุรกิจให้เกิดกำไรและปลอดภัย
2. เมื่อผู้ให้กู้ตัดสินใจให้กู้ตามประมาณการเงินกู้ก็จะเป็นหลักประกันว่าเกษตรกรจะมีทุนสำหรับดำเนินงานเสมอเพราะเป็นการยอมรับของผู้ให้กู้ออกระยะเวลาประมาณการ
3. ปกติ ประมาณการเงินกู้จะประหยัดมากกว่าจำนวนเงินกู้ที่จ่ายครั้งเดียวจากประมาณการเงินกู้ เกษตรกรจะจ่ายดอกเบี้ยเฉพาะระยะเวลาที่กู้เงินไปเท่านั้น และการชำระก็ยังสามารถชำระในระยะที่มีเงินสดมากได้
4. ประมาณการกู้ยืมจะช่วยลดดอกเบี้ยโดยลดจำนวนเงินกู้ระยะสั้นที่ต้องการลงเนื่องจากการทำประมาณการเรารู้จำนวนที่ต้องการค่อนข้างแน่นอนกว่าที่ไม่ได้ทำประมาณการ

ตารางที่ 6.7

ประมาณการแหล่งที่มาและการใช้ของเงินทุน ฟาร์ม ก. ปี 2532

แหล่งที่มาของเงินทุน		การใช้เงินทุน	
	(บาท)		(บาท)
เงินสดในมือเมื่อ 1 ม.ค. 2522	500	ดำเนินการฟาร์ม	35,074
ขายพืช	11,150	ซื้อทรัพย์สิน	20,800
ขายสัตว์	27,600	ใช้จ่ายในครอบครัว	7,200
ขายทรัพย์สิน	2,000	ภาษีเงินได้	819
รัฐบาลจ่ายให้	15,800	ชำระหนี้	42,500
กู้ยืมระหว่างปี	50,500	เงินสดเมื่อ 31 ธ.ค. 2522	1,157
อื่น ๆ			
รวมเงินทุนที่มีอยู่	107,550	รวมเงินทุนที่ใช้	107,550

ประมาณการใช้จ่ายในครอบครัว (Family Living Budget)

ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแยกค่าใช้จ่ายในครอบครัวออกจากบัญชีฟาร์มตั้งแต่แรกแล้ว ยิ่งกว่านั้น การควบคุมเงินสดก็ทำได้ง่าย ทั้งนี้เกษตรกรสามารถจะถอนเงินจากบัญชีฟาร์มมาใช้ในบัญชีครอบครัวได้ เมื่อต้องการจะใช้จ่ายของครอบครัวก็ถอนจากบัญชีครอบครัวไม่ใช่บัญชีฟาร์ม

การกะประมาณค่าใช้จ่ายในครอบครัวเป็นรายเดือนดูจากค่าใช้จ่ายในอดีต ถ้าหากค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนไม่มากนักเราก็อาจจะเอาจำนวนเดือนคือ 12 หารเงินที่ใช้จ่ายทั้งปี แต่ถ้าแต่ละเดือนมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันมาก เช่นเดือนที่โรงเรียนเปิดเทอมอาจจะมียค่าใช้จ่ายสูง เพราะมีลูกไปโรงเรียน หรือบางเดือนอาจจะซื้อเครื่องตกแต่งบ้าน ก็ไม่จำเป็นต้องเอา 12 หารเงินทั้งหมดที่ใช้จ่าย การกะประมาณแต่ละเดือนก็ดูจากรายจ่ายของปีที่แล้ว ๆ มา

การใช้จ่ายเป็นรายเดือนเกษตรกรควรจะลงรายการละเอียด เช่น จะใช้จ่ายเป็นค่าอาหารเท่าไร ค่าเสื้อผ้า ค่าซ่อมแซมบ้าน ค่ายา ค่าหมอ ค่าพักผ่อนหย่อนใจ และ ฯลฯ แล้วรวมยอดเป็นรายเดือน (ตารางที่ 6.8) การทำประมาณการค่าใช้จ่ายในครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของการทำประมาณการเงินสดหมุนเวียนเช่นเดียวกับการทำประมาณการเงินกู้ คือจะต้องเอายอดค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนไปลงในตารางประมาณการเงินสดหมุนเวียนของฟาร์ม (ตารางที่ 6.6)

2. ประมาณการงบดุล (Pro-forma Balance Sheet)

ประมาณการงบดุลเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลทำขึ้นเป็นรูปงบดุลล่วงหน้าแสดงฐานะสินทรัพย์และหนี้สินของฟาร์ม ณ เวลาหนึ่งในอนาคต ตารางที่ 6.9 แสดงประมาณการงบดุลของฟาร์ม ก. วันที่ 31 ธันวาคม 2532 บางรายการใช้ข้อมูลจากประมาณการงบการเงินสดหมุนเวียน ตารางที่ 6.6 ซึ่งมีประมาณเงินสดในมือปลายปีจำนวน 1,157 บาท จากบรรทัดที่ 47 ขายทรัพย์สินและซื้อทรัพย์สินจากบรรทัดที่ 8 และ 34 ตามลำดับ ประมาณการหนี้สินมาจากบรรทัด 48 และ 49 เราต้องประมาณการมูลค่าของพืชสัตว์ ที่มีไว้ขาย อาหารสัตว์ของใช้เบ็ดเตล็ดคงเหลือปลายปี ทรัพย์สินถาวรประเภท เครื่องจักรกล ปศุสัตว์พันธุ์ อาคารโรงเรียน ที่ดิน ก็มูลค่าจากงบดุลปัจจุบันก็จะเป็นมูลค่าคงเหลือต้นปีในประมาณการงบดุล แล้วจึงหักด้วยออกด้วยค่าเสื่อมราคาซึ่งได้คิดไว้แล้ว เราสามารถที่จะเปรียบเทียบประมาณการงบดุลวันที่ 31 ธันวาคม 2532 (ตารางที่ 6.9) กับงบดุลวันที่ 31 ธันวาคม 2531 (ตารางที่ 6.3) จะเห็นว่าฟาร์ม ก. คาดว่าจะมีทุนสุทธิเพิ่มขึ้น 8,657 บาท (จาก 222,000 บาท เป็น 230,657 บาท) อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าฟาร์ม ก. มีทรัพย์สินถาวรเพิ่มขึ้นและหนี้สินระยะยาวลดลงโดยไปจ่ายหนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เราก็ควรจะดูแนวโน้มของสภาพคล่องด้วยว่าเป็นอย่างไรไม่ควรจะมองข้ามไป

ตารางที่ 6.8
 ประมาณการใช้จ่ายในครอบครัว พาร์ม ก. ปี 2532

1	Food	1,440	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	
2	Household operating exp.	1,320	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	110	
3	Household equip.& furnish.	500								300						100					100				
4	House repairs & rent	300		150																			150		
5	Clothing	960	65			185																			
6	Entertainment & recreation	490	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	
7	Education and reading	110		20											30							20		40	
8	Med.exp.(incl.health ins.)	590	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	
9	Church and welfare	240	60			60						60						60					40	60	
10	Gifts outside home	104		45																	10		49	35	
11	Other	525	35	87	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	
12																									
13																									
15	Life insurance	250	125										125												
16	Add. to savings & invst.																								
17	Income tax & soc. sec.	1,200								1,200															
18	Nonfarm business expenses																								
19	Total invst. & nonfarm business expenditures																								
20	Total family living & nonfarm business exp.	8,019	575	592	560	1,585	675	650	555	515	525	528	624	635											

3. ประมาณการงบรายได้ (Pro-forma Income Statement)

ข้อมูลจากประมาณการเงินสดหมุนเวียนและประมาณการงบดุลเราก็สามารถที่จะประมาณการกำไรประจำปีได้ ซึ่งอาจจะทำได้ในรูปประมาณการงบรายได้ ประมาณการขายเอามาจากบรรทัดที่ 12 ของประมาณการเงินสดตารางที่ 6.6 โดยหักรายได้นอกฟาร์มออกเสียก่อน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้รับมาจากการรวมรายจ่าย (บรรทัดที่ 30) กับดอกเบี้ยที่ต้องเสีย (บรรทัด 37 และ 46) ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์คงเหลือ และปรับสินทรัพย์ประเภททุนเอามาจากประมาณการงบดุลตารางที่ 6.9 ตารางที่ 6.10 แสดงถึงประมาณการงบรายได้ของฟาร์ม ก. ปี 2532

เปรียบเทียบประมาณการงบรายได้ปี 2532 (ตารางที่ 6.10) กับรายได้ปี 2531 (ตารางที่ 6.1) จะเห็นว่า การขายปศุสัตว์คาดว่าจะเพิ่มขึ้นแต่การขายที่ลดลง ประมาณการกำไรไม่มากไปกว่าปีที่แล้วทั้ง ๆ ที่การลงทุนและการขายเพิ่มขึ้น การคิดค่าเสื่อมราคาจะเพิ่มขึ้น เพราะมีการลงทุนมากในเครื่องจักรกล

ตารางที่ 6.9 ประมาณการงบดุล

ชื่อ ฟาร์ม n.	วันที่ 31 ธันวาคม 2532		
สินทรัพย์	หนี้สินและทุน		
สินทรัพย์หมุนเวียน	(บาท)	หนี้สินหมุนเวียน	(บาท)
เงินสด	1,157	เจ้าหนี้	23,000
ปศุสัตว์ไว้ขาย	15,600	เครื่องจักรถึงกำหนด	2,500
พืช	3,000	ผ่อนหนี้ระยะยาว	4,000
อาหารสัตว์	4,500	ชำระภาษีให้คนงาน	300
ของเบ็ดเตล็ด	<u>1,300</u>		
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	23,557	รวมหนี้สินหมุนเวียน	<u>29,800</u>

ตารางที่ 6.9 (ต่อ)

สินทรัพย์ถาวร	(บาท)	หนี้สินถาวร	(บาท)
เครื่องจักรเครื่องมือ		หนี้จำนวน (หักที่จ่ายปันออก)	<u>60,000</u>
เครื่องจักรต้นปี	30,000		
บวก ข้อ	20,000	รวมหนี้สินถาวร	89,800
หัก ค่าเสื่อม	<u>7,250</u>		
	42,750		
ปศุสัตว์พันธุ์			
คงเหลือต้นปี	44,800		
บวก ข้อ	800		
หัก ขาย	2,000		
หัก ค่าเสื่อม	800	ทุนสุทธิ (Net Worth)	230,657
บวก ลูกพันธุ์	4,350		
	<u>47,150</u>		
อาคารโรงเรือน			
อาคารต้นปี	14,000		
หัก ค่าเสื่อม	1,000		
	<u>13,000</u>		
ที่ดิน	192,000		
รวมสินทรัพย์ถาวร	294,900		
	<u>320,457</u>	รวมหนี้สินและทุนสุทธิ	<u>320,457</u>
รวมสินทรัพย์ทั้งหมด	320,457		

ตารางที่ 6.10

ประมาณการงบรายได้

ของฟาร์ม ก. ตั้งแต่ 1 มกราคม 2532– 31 ธันวาคม 2532

รายได้จากการดำเนินงาน (บาท)	รายจ่ายจากการดำเนินงาน (บาท)
พืช	อาหารสัตว์
ปศุสัตว์	ปศุสัตว์
รัฐบาล	เมล็ดพันธุ์
อื่นๆ	ปุ๋ย ยาเคมี
	น้ำมันเชื้อเพลิง
	ซ่อมแซม
	แรงงาน
	ภาษีทรัพย์สิน
	ประกัน
	ดอกเบี้ย
	ค่าเช่า
	อื่นๆ
	<u>รวม</u>
<u>รวม</u>	กำไรเบื้องต้น

ปรับการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินคงเหลือ

	อาหารสัตว์	ปศุสัตว์	พืช	ของใช้
ทรัพย์สินต้นปี	4,500	13,700	3,300	1,000
ทรัพย์สินปลายปี	<u>4,500</u>	<u>15,600</u>	<u>3,000</u>	<u>1,300</u>
การเปลี่ยนแปลงสุทธิ (±)		+ 1,900	- 300	+ 300
		กำไรสุทธิ		+ 1,900
				<u>21,376</u>

ตารางที่ 6.10 (ต่อ)

ปรับการเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินที่เป็นทุน

	เครื่องจักร	อาคาร	ปศุสัตว์พันธุ์	
ทรัพย์สินต้นปี	30,000	14,000	44,800	
บวก ซื้อ	20,000	—	800	
หัก ขาย		—	2,000	
หัก ปลายปี	<u>42,750</u>	<u>13,000</u>	<u>47,150</u>	
การเปลี่ยนแปลงสุทธิ (±)	- 7,250	- 1,000	- 3,550	- 4,700
		กำไร (ขาดทุน) จากการทำฟาร์ม		16,676
		ประมาณการใช้จ่ายในครอบครัว		<u>8,019</u>
		เหลือเป็นรายได้ที่จะเป็นทุนต่อ		<u><u>8,657</u></u>

สรุปบทที่ 6

เครื่องมือช่วยในการจัดการการเงินของฟาร์มคือ การทำบัญชีฟาร์ม ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภทคือ งบรายได้ งบดุล และงบเงินสดหมุนเวียน งบรายได้เป็นงบที่แสดงรายได้ รายจ่าย และกำไรของฟาร์ม งบดุล เป็นงบที่แสดงทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนสุทธิของฟาร์ม เป็นการแสดงฐานะทางเศรษฐกิจของฟาร์ม งบเงินสดหมุนเวียนเป็นงบที่แสดงถึงการ หมุนเวียนของเงินสดจากแหล่งที่มาของเงินทุนและการใช้เงินทุน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกร สามารถทราบถึงความต้องการทุน ระยะเวลาที่มีรายได้และกำหนดเวลาชำระหนี้สิน เป็นต้น นอกจากการทำบัญชีฟาร์มปัจจุบันแล้ว การวางแผนการเงินล่วงหน้าโดยทำการ ประมาณการงบเงินสดหมุนเวียน งบดุล และงบรายได้ล่วงหน้า 1 ปี การประมาณการนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลและความเคลื่อนไหวของปัจจุบันจะเป็นการใช้เครื่องมืออย่างมี ประโยชน์ยิ่งในการจัดการเงิน

ศัพท์และแนวคิดในบทที่ 6 ที่ควรรทราบ

1. งบรายได้ (Income Statement)
2. งบดำเนินงาน (Operating Statement)
3. งบกำไรขาดทุน (Profit and Loss Statement)
4. ค่าเสื่อมราคา (Depreciation)
5. ค่าเสื่อมราคาโดยวิธี Straight line method
6. ค่าเสื่อมราคาโดยวิธี Double declining balance method
7. ค่าเสื่อมราคาโดยวิธี Sum of the year digit
8. งบดุล (Balance Sheet)
9. งบการเงิน (Financial Statement)
10. งบทุนสุทธิ (Net Worth Statement)
11. สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets)
12. สินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset)
13. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)
14. หนี้สินระยะยาว (Fixed Liabilities)
15. ทุนส่วนที่เป็นเจ้าของ (Equity)
16. ทุนสุทธิ (Net Worth)
17. ทุนดำเนินงาน (Working Capital)
18. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities)
19. งบเงินการหมุนเวียน (Cash Flow Statement)
20. งบที่มาและใช้ไปของเงินทุน (Sources and Uses of Fund Statement)

แบบฝึกหัดและกิจกรรมท้ายบทที่ 6

1. การทำบัญชีฟาร์มมีประโยชน์อย่างไร บัญชีฟาร์มที่สำคัญที่เกษตรกรควรจะทำมีอะไรบ้าง
2. จงบรรยายได้คืออะไร ใช้วัดอะไร
3. จงบรรยายได้ประกอบด้วยส่วน 3 ส่วนอะไรบ้าง
4. จงอธิบายความแตกต่างของวิธีคิดค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน อะไรที่มีอิทธิพลต่อการคิดค่าเสื่อมของทรัพย์สินแต่ละชนิด
5. จงบดุลคืออะไร ใช้วัดอะไร
6. จงอธิบายความหมายของทุนส่วนที่เป็นเจ้าของทุน (equity) หรือทุนสุทธิ (Net Worth)
7. จงเปรียบเทียบงบดุลของฟาร์ม ก. ตารางที่ 6 กับงบดุลของบริษัทใดบริษัทหนึ่งหรือของธนาคารพาณิชย์แล้ว อธิบายข้อเหมือนกันหรือข้อแตกต่างกันที่ท่านพบ
8. งบเงินสดหมุนเวียนคืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร
9. การทำประมาณการการเงินล่วงหน้ามีประโยชน์อย่างไร
10. จงอธิบายการทำประมาณการงบเงินสดหมุนเวียน จงบดุล และงบรายได้